

Важливі аспекти здійснення закупівлі електричної енергії під час дії воєнного стану

У той час як Збройні сили України мужньо ведуть запеклі бої за відновлення територіальної цілісності та суверенітету нашої держави, на «енергетичному фронті» також неспокійно. Діяльність постачальників електричної енергії кожного дня супроводжується новими ризиками та викликами. Криза неплатежів, затримка бюджетного фінансування, зростання ставок та тарифів банківських установ та підприємств, які забезпечують функціонування ринку електричної енергії, непередбачувані зміни в законодавстві — сукупність усіх цих зазначених чинників ускладнює роботу постачальників, замовників та значно збільшує кількість випадків дострокового розірвання договорів постачання електричної енергії.

Згідно з офіційними даними, розміщеними на сайті НЕК «Укренерго» (Списки преддефолтних та дефолтних | НЕК «УКРЕНЕРГО» (ua.energy)), з початку дії воєнного стану **54 постачальники електричної енергії отримали статус «дефолтний» та припинили постачати електричну енергію власним споживачам.**

Також згідно із Правилами роздрібного ринку електричної енергії, затвердженими постановою НКРЕКП від [14.03.2018 № 312 \(зі змінами та доповненнями\)](#) (далі — ПРРЕЕ), постачальник має право розірвати договір та припинити електропостачання споживачу за наявності боргу споживача в розмірі більшому, ніж вартість електричної енергії, спожитої протягом двох попередніх місяців, та недосягнення при цьому згоди щодо реструктуризації заборгованості, а також у разі неприйняття споживачем своєчасно запропонованих (за 20 днів до введення в дію) постачальником змін до договору, що викликані змінами регульованих складових ціни (тарифу на послуги з передачі та / або розподілу електричної енергії) та / або змінами в нормативно-правових актах щодо формування цієї ціни або щодо умов постачання електричної енергії.

Зважаючи на можливі негативні наслідки, пов'язані зі зміною постачальника електричної енергії при достроковому розірванні договору, закупівля такого специфічного товару, як електрична енергія, потребує окремої уваги з боку замовників. Що ж робити? Можливі дії замовника ми чітко описали в статті [«5 варіантів подальших дій замовника в разі розірвання договору про постачання електроенергії»](#).

Що доцільно передбачити в договорах на постачання / закупівлю електричної енергії, розглянемо нижче у статті.

Платіжна дисципліна — запорука стабільного електропостачання

Відповідно до пункту 4.12 ПРРЕЕ рахунок за спожиту електричну енергію оплачується споживачем не пізніше 20 календарного дня після закінчення розрахункового періоду. Правилами встановлена можливість здійснювати авансові платежі або сплачувати за фактично спожиту електричну енергію, проте не пізніше зазначеного терміну.

Відповідно до пункту 4.24 ПРРЕЕ у разі виникнення у споживача заборгованості з оплати за спожиту електричну енергію сторони за взаємною згодою укладають договір щодо реструктуризації заборгованості та оформлюють графік погашення заборгованості.

Щоб вищезазначеній ситуації запобігти, врахуйте пораду: у договорах на постачання (закупівлю) електричної енергії необхідно в повному обсязі відобразити чіткий регламентований механізм оплати за спожиту електричну енергію, який складається з таких елементів:

виставлення рахунків постачальником (в умовах дії воєнного стану особливої актуальності набули особові кабінети споживача на офіційному вебсайті електропостачальника та використання інформаційних технологій у системі електронного документообігу);

оплата рахунку у строк, який не може бути більшим ніж до 20 календарного дня після закінчення розрахункового періоду;

умови, на яких постачальник та споживач узгоджують графік погашення заборгованості у разі порушення граничного терміну оплати.

Лише за таких умов постачальник буде мати можливість виконувати власні зобов'язання щодо оплати за електричну енергію, що закуповується на оптовому ринку.

Також постачальник має своєчасно здійснювати розрахунки з операторами систем. У випадку несплати послуг оператора системи, наданих у період дії воєнного стану, до 15 числа місяця, наступного за розрахунковим, для електропостачальників (крім ПУП або постачальника «останньої надії») встановлюється статус «Переддефолтний» та «Дефолтний».

Намагаючись збільшити термін оплати за договором на постачання (закупівлю) електричної енергії, замовник не тільки порушує чинне законодавство, але і створює передумови для блокування діяльності постачальників, що може призвести до збоїв в електропостачанні та порушення принципу максимальної економії та ефективності при здійсненні закупівель.

Враховуючи рекомендації цього розділу, сформуємо примірний приклад зазначення умов, на яких постачальник та споживач узгоджують графік погашення заборгованості в разі порушення граничного терміну оплати за укладеним договором на постачання (закупівлю) електричної енергії.

Приклад

«...11.1. Відповідно до підпункту 16 пункту 5.2.1 ПРПЕЕ у разі виникнення у Споживача заборгованості за поставлений Товар за цим Договором Споживач повинен офіційно звернутися до Постачальника із пропозицією про складення графіка погашення заборгованості на термін не пізніше останнього дня календарного року та за вимогою Постачальника надати довідки, що підтверджують неплатоспроможність (обмежену платоспроможність) Споживача. Графік погашення заборгованості оформлюється додатком до цього Договору або окремим договором про реструктуризацію заборгованості. Укладення Сторонами та дотримання Споживачем графіка погашення заборгованості не звільняє Споживача від здійснення поточних платежів за цим Договором.

У разі незгоди Постачальника із запропонованим Споживачем графіком погашення заборгованості та наявності боргу споживача в розмірі більшому, ніж вартість електричної енергії, спожитої протягом двох попередніх місяців, Договір може бути розірваний Постачальником в односторонньому порядку з вини Споживача...».

Що відбудеться в разі припинення постачання електричної енергії діючим постачальником

Згідно з Положенням про особливості постачання електричної енергії споживачам та розрахунків між учасниками роздрібного ринку електричної енергії у період дії в Україні воєнного стану, затвердженим наказом Міністерства енергетики України 13.04.2022 № 148, споживачам гарантується постачання електричної енергії на умовах універсальної послуги у разі припинення постачання електричної енергії попереднім постачальником на ринку електричної енергії **внаслідок присвоєння постачальнику статусу «Дефолтний» або зупинення дії його ліцензії з постачання електричної енергії споживачу**. В інших випадках постачання електричної енергії тим споживачам, у яких відсутній електропостачальник, здійснює постачальник «останньої надії».

Що робити з ПОНОм, ми детально розібрали в [Таблиці: дії замовника у разі постачання електроенергії ПОНОм](#). Завантажуйте й користуйтеся. Утім, нагадаємо, що використати норми наказів Міненерго № 104 або № 148 в разі розірвання договору про постачання електричної енергії у зв'язку із форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної

сили), у тому числі у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, немає достатніх правових підстав для учасників ринку електричної енергії.

З метою раціонального використання коштів замовник, відповідно до пункту 6.2.5 ПРРЕЕ, має право укласти договір з вибраним електропостачальником за «вільними цінами», дотримуючись норм ЗУ «Про публічні закупівлі» або постанови Кабміну № 169 від 28.02.2022 «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану».

Умови розірвання договору постачання електричної енергії споживачу

У разі набуття постачальником статусу «Дефолтний», відповідно до «Правил ринку», затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307, внаслідок об'єктивних обставин або непрофесійності постачальник може не попередити споживача про розірвання договору та не укласти відповідну додаткову угоду. Аналогічна ситуація може виникнути в разі банкрутства постачальника, анулювання ліцензії.

З метою своєчасного отримання чітких та документально підтверджених підстав для укладання договору з новим електропостачальником договір на закупівлі / постачання електричної енергії споживачу доцільно доповнювати пунктом такого змісту:

«...У разі прийняття у встановленому законодавством порядку рішення про ліквідацію або порушення справи про банкрутство Постачальника, набуття Постачальником статусу „Дефолтний“, завершення строку дії або анулювання ліцензії Постачальника на провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії Договір вважається розірваним з вини Постачальника — з дати відправлення рекомендованим листом на адресу Постачальника повідомлення Споживача про розірвання Договору. У такому разі оформлення додаткової угоди про дострокове розірвання цього Договору Споживачем може не вимагатись».

12.08.2022 постановою НКРЕКП № 924 внесені чергові зміни до ПРРЕЕ.

За загальним правилом зміна електропостачальника за ініціативою споживача має бути завершена у строк **не більше трьох тижнів з дня повідомлення таким споживачем про намір змінити електропостачальника**. На вимогу споживача зміна електропостачальника повинна бути завершена за скороченим правилом у строк не більше 3 календарних днів при наявності однієї з умов, передбачених ПРРЕЕ.

Крім того, для можливості зміни постачальника споживач має зазначити в заяві (повідомленні) не ЄІС-код(и) точки(ок) комерційного обліку, а ЄІС-код(и) площадки(ок) комерційного обліку, що потребує отримання додаткової інформації від оператора системи, до мереж якого приєднаний споживач. Зазначені зміни пов'язані з особливостями функціонування централізованої платформи комерційного обліку електроенергії DATANUB. Після запуску платформа забезпечить удосконалений облік

електроенергії шляхом регламентованого та автоматизованого обміну інформацією між усіма учасниками роздрібного ринку електричної енергії.

Отже, не забувайте слідкувати за змінами на «енергетичному фронті», у тому числі й за допомогою розділу «[Електрична енергія](#)» на порталі [RADNUK.COM.UA](#).

Принагідно нагадаємо, що ви вже можете завантажити такі корисні приклади документів:

[Приклад технічної специфікації для закупівлі електричної енергії \(спрощена закупівля\);](#)

[Примірний запит для потенційних учасників — постачальників електричної енергії.](#)